

Prvosenka

Primula

Prvosenkám se lidově říká petrklíče nebo primulky. Řadíme je do čeledi Primulaceae – prvosenkovitě. Právem patří k nejvděčnějším jarním rostlinám.

Latinsky je prvosenka *primula*, což znamená malá první (kvete velmi brzy). Český název prvosenka pochází z 19. století z polštiny (*pierwosnka*). Už z 16. století je známé pojmenování bylina svatého Petra.

Rod *Primula* zahrnuje několik stovek druhů, asi 450 jich roste ve volné přírodě. Dorůstají výšky od několika milimetrů až po více než metr. Mohou kvést červeně, modrofialově, žlutě, bíle a ve všech odstínech těchto barev.

Rostou od vzdálených japonských ostrovů na východě až po břehy Aljašky na západě. Pravděpodobně pocházejí z Himálaje a přilehlých oblastí západní Číny, odkud se rozšířily přes Asii do Japonska, Evropy a Ameriky. Existuje dokonce jeden druh (*P. magellanica*) pocházející z Jižní Ameriky.

V České republice roste v Krkonoších neoendemit *Primula elatior* var. *corcontica*.

V České republice rostou dva poddruhy prvosenky jarní, a to prvosenka jarní šedavá, která je podle českého Červeného seznamu zařazena mezi ohrožené a prvosenka jarní pravá, která je podle českého Červeného seznamu zařazena mezi vzácnější taxony vyžadující pozornost, ale méně ohrožené.

Prvosenky v hobby marketech jsou hybridy, které vznikly poměrně nedávno křížením *Primula acaulis*, *Primula polyanthus* a pravděpodobně i několika divokých druhů.

Dělení prvosenek:

Prvosenky kulovité

Květy jsou na delším stvolu ve tvaru koule. Tento znak si obvykle zachovávají mladé rostliny. Nejkrásnější jsou 2 – 3 roky staré semenáče. Skupina je totožná s botanickou sekcí *Denticulata*.

Prvosenky polštářovité

Obvykle po jednom květu na krátké stopce. Kvete hustě, rostlina vypadá jako barevný polštář. Listy jsou nízké a široké. Do této skupiny patří *Primula vulgaris*, *Primula minima* a další.

Prvosenky okoličnaté

Na delší stopce vyrůstá vždy větší počet květů. Patří sem např.: *Primula auriculata*, *Primula farinosa*, *Primula veris* a jiné.

Prvosenky patrovité

Jsou převážně původem z Číny a Japonska. Kvítky jsou sestaveny do několika přeslenů nad sebou, rozkvétají postupně od zdola nahoru. Patří sem *Primula budleyana*, *Primula japonica* a další.

Prvosenky zvonkovité

Květy zvonkovitého tvaru jsou na stopkách. Do této skupiny prvosenek patří *Primula alpicola*, *Primula sikkimensis* a další.

Primula elatior, 'Wildform'

Jak pěstovat prvosenky

Prvosenky obecně preferují **humózní půdu a dostatečnou vlhkost** (pozor na přemokření, výjimkou jsou druhy rostoucí v bažinách). Nejlépe se jim daří v polostínu, některé zvládnou i slunce.

Prvosenky se dají množit výsevem semen nebo dělením trsů, některé druhy řízkováním.

Primula vialii

Jarní klasika do záhonů a pod stromy

- Prvosenka bezlodyžná (*Primula vulgaris*) – velmi časná, nízká, ideální do polostínu.
- Prvosenka jarní (*Primula veris*) – voňavá, skvělá i do přírodnějších výsadeb.
- Prvosenka vyšší (*Primula elatior*) – elegantní, lesní druh.

Skalka a kamenné koryto (odolné „aurikuly“)

- Prvosenka lysá (*Primula auricula*) – evropský horský druh, vhodná do skalek.

K vodě a do trvale vlhké půdy

- Prvosenka japonská (*Primula japonica*) – nádherná do polostínu a k vodě.
- Prvosenka patrovitá (*Primula beesiana*) – zahradní hybrid do vlhkých míst, efektní ve skupině.
- Prvosenka bulleyana – patrovitá prvosenka pocházející z Číny. Hodí se k potůčkům a vodním plochám.
- Prvosenka sikkimská (*Primula sikkimensis*) – voňavé žluté zvonky, půda musí zůstat vlhká.

Exoticky vypadající

- Prvosenka vstavačokvětá (*Primula vialii*) – kuželovité soukvětí fialovo-červených květů, roste do výšky 50 cm.
- Prvosenka růžová (*Primula rosea*) – zářivě růžová, obvykle do vlhkých míst.

S čím kombinovat prvosenky

Klasické jarní prvosenky typu (*Primula vulgaris*, *P. veris*, *P. elatior*) kombinujte s plicníkem, čemeřicí, pomněnkovcem, kapradinami, bohyškami a jarními cibulovinami (sněženky, ladoňky, krokusy, modřence, narcisky).

Japonské a patrové prvosenky (např. *Primula japonica*) chtějí stále vlhkou, humózní půdu a snesou i slunce, pokud nevysychají. Vysadte je s čechravami, kosatci, ostřicemi, rodgersií, popelivkou, ostřicemi.

Primula auricula (Prvosenka lysá) a skalničkové druhy mají radši perfektní drenáž. Hodí se k nim lomikámen, taříčky, huseníky, zvonky, hvozdíky.